

KLAGANDE

JOSEFINE Ingrid Birgitta Göransson Hörnfeldt, 961029-5504
Reginavägen 17
131 50 Saltsjö-Duvnäs

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Stockholm
103 51 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut 2019-12-09, se bilaga 1

SAKEN

Aktivitetsersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Med ändring av Försäkringskassans beslut bestämmer förvaltningsrätten att Josefine Göransson Hörnfeldt är berättigad till hel aktivitetsersättning under minst ett år fr.o.m. maj 2019.

Förvaltningsrätten överlämnar till Försäkringskassan att som första instans bestämma hur lång tid aktivitetsersättningen ska utgå.

YRKANDEN M.M.

Josefine Göransson Hörnfeldt yrkar att hon ska beviljas hel aktivitetsersättning under perioden maj 2019 – april 2022. Hon åberopar en omfattande rättspraxis och anför bl.a. följande. Hennes huvudsakliga besvär är orsakade av ME/CFS. Diagnosen är fastställd av Nikolaos Chairidakis, som har relevanta kunskaper om och stor klinisk erfarenhet av sjukdomen. Det är väl känt inom den medicinska forskningen att det inte går att fastställa diagnosen ME/CFS utifrån objektiva undersökningsfynd. Fastställandet av diagnosen bygger på noggrann genomgång av anamnes, uteslutande av andra sjukdomar, patientens beskrivning av besvären samt läkarens undersökning. Det är också känt att det i dag saknas behandling mot sjukdomen och att sjukdomen oftast är bestående för resten av livet. Försäkringskassan anser även att en symtombeskrivning inte kan visa på graden av nedsatt aktivitetsförmåga. Detta framstår ofattbart utifrån den aspekten att det inte är diagnosen som avgör om rätten till ersättning, utan vilka symtom besvären medför. Förutom diagnosen ME/CFS har hon svår värkproblematik och irritabel tarm.

För att få en helhetsbild av hennes medicinska besvär krävs en noggrann genomgång av hennes sjukhistorik och hur hennes hälsotillstånd sett ut över tid. Trots rehabiliterande åtgärder har hennes besvär successivt försämrats så att hon nu har svårt att klara minsta ansträngning. Även sett till skyddade arbeten, arbeten vid Samhall eller andra anpassade arbeten är kraven så höga att hon saknar en arbetsförmåga som skulle kunna utnyttjas inom överskådlig framtid. I den medicinska utredningen beskrivs hennes besvär så utförligt som skäligen kan begäras, även om beskrivningarna till stor del grundar sig på hennes egna uppgifter. Hennes läkare har bekräftat att de besvär och aktivitetsbegränsningar som hon beskrivit stämmer väl överens med vad som är känt om hennes sjukdom.

Försäkringskassan har inte redovisat någon utredning som ger anledning att frångå eller ifrågasätta den bedömning som görs av hennes läkare och som stöds av övrig utredning i målet. Det har inte framkommit skäl att ifrågasätta de behandlande läkarnas slutsatser, kompetens eller underlag för deras bedömningar. Det finns, utifrån dagens medicinska kunskaper, inga medicinska åtgärder att sätta in för att förbättra hennes aktivitetsförmåga. Kravet på att det ska finnas strikt objektiva undersökningsfynd för att kunna beviljas aktivitetsersättning saknar stöd i rättstillämpningen. Även om de dokument och den rättspraxis hon hänvisar till inte rör henne personligen visar de allmängiltiga principer gällande sjukdomen ME/CFS som även är tillämpliga i hennes fall.

Hon har genomgått alla tillgängliga rehabiliterande åtgärder utan att få någon arbetsförmåga. Hennes behandlande läkare är av den bestämda uppfattningen att hennes arbetsförmåga kommer att vara helt nedsatt under minst ett par år till, oavsett vilket arbete den prövas mot. De åtgärder som kan vara aktuella har som mål att ge henne ett drägligare vardagligt liv.

– Till sitt överklagande har Josefine Göransson Hörnfeldt bilagerat ett yttrande av Lennart Persson, universitetssjukhusöverläkare, sakkunnig i nervsjukdomar/neurologi vid de allmänna förvaltningsdomstolarna i Sverige samt vetenskapligt råd i neurologi (Socialstyrelsen). Yttrandet gavs in till Förvaltningsrätten i Uppsala i dess mål nr 5799-14. Josefine Göransson Hörnfeldt har även bilagerat ett yttrande av Per Julin, med dr, överläkare, ME/CFS-mottagningen, Neurologiska rehabiliteringsmottagningen Stora Sköndal. Yttrandet gavs in till Högsta förvaltningsdomstolen i ett ärende.

Försäkringskassan bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Av de ingivna handlingarna framkommer inget nytt medicinskt underlag. Josefine Göransson Hörnfeldt har gett in ett utlåtande utfärdat den 4 januari 2016. Detta utlåtandet rör en annan försäkrad och därför kan

utlåtandet inte läggas till grund för bedömningen av Josefine Göransson Hörnfeldts rätt till aktivitetsersättning. Generella beskrivningar av diagnoser saknar bevisvärde i målet då det inte beskriver något specifikt för Josefine Göransson Hörnfeldt.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Viss medicinsk utredning i målet

Journalanteckningar av Nikolaos Chairidakis (8 maj 2019)

Josefine Göransson Hörnfeldt berättar om en rad av symtom som nedsätter hennes funktion och mående; uttalad ömhet vid palpation (hyperalgesi och allodyn), kraftiga svettningar, svullnad och smärta i halsen, ljud- och ljuskänslighet. Hon får ytlig sömn och är aldrig utvilad. Hon uppfyller de s.k. Kanadakriterierna för ME/CFS. Vid test av sensorisk smärtekänslighet framgår att Josefine Göransson Hörnfeldt har mycket låga trösklar för trycksmärta som tyder på en omfattande sensitisering av smärtsystemet. Hon har en klar allodyn och hyperalgesitillstånd med stark påverkad funktion och välbefinnande.

Av internkonsultation hos psykiater framgår att Josefine Göransson Hörnfeldt har i nuläget svårt att få en fungerande vardag. Hon har haft kontakt med psykiatri i flera omgångar och genomgår nu basutredning. Hon har haft ångest mer eller mindre ständigt under lång tid. Hon har en sömnstörning sedan många år.

ME/CFS är en kriteriediagnos, dvs. görs utifrån en sammanvägd bedömning av olika kännetecken, där det inte finns någon enskild undersökning som är bevisande. Det viktigaste är att patienten i fråga uppfyller de s.k. Kanadakriterierna och saknar annan fastställd diagnos med svår trötthet och

ansträngningsutlöst försämring. Om patienten saknar annan sådan diagnos, och inte heller uppfyller kraven för diagnosen ME/CFS, åsätts normalt diagnosen sjukdomskänsla och trötthet.

Efter utredning kan fastslås att Josefine Göransson Hörnfeldts anamnes, sjukdomsförlopp och flera tester styrker diagnosen ME/CFS och det finns ingen annan påvisad diagnos som huvudsakligen förklarar sjukdomsbilden. Huvudsakliga symtom är ihållande trötthet, brist av energi och ansträngningsutlösande försämring med ökad smärta efter minimal aktivitet. Det finns ett klart tidssamband efter en infektion år 2010, där en grav trötthet debuterade och som fortfarande kvarstår. Det framkommer spridd smärta i kroppen med klar hyperalgesi (sänkta smärtrösklar) och allodyni (stimuli som normalt sett inte är smärtsamt tolkas som smärta) respons som starkt påverkar funktion och välbefinnande. Det finns störningar i sömnmönster och överdriven sömnighet och vilobehov. Inslag av ångestproblematik och återkommande depression kan också påverka sjukdomsbilden. Orsaken till fatigue (allvarlig trötthet) är i regel multifaktoriell, troligen är det kombination av dessa besvär som ger den uttalade symtombilden hos Josefine Göransson Hörnfeldt.

Josefine Göransson Hörnfeldts ME/CFS bedöms vara av måttlig (medelsvår) svårighetsgrad, med påverkan på hennes vardagliga förmåga och välbefinnande, samt en klar nedsättning av aktivitets- och arbetsförmågan. Hon orkar knappt lämna hemmet och behöver sova/vila ofta under dagen. Hon har stort vilobehov och blir snabbt uttröttad vid ansträngning.

Dessvärre finns det i nuläget ingen känd behandling som botar sjukdomen eller i väsentlig grad lindrar symtomen. Utöver information, kunskap och instruktion i aktivitetsanpassning (s.k. Pacing) finns det heller inte någon evidensbaserad behandling för sjukdomen. Däremot bör man fortsatt behandla symtom som sömnstörningar, smärta eller infektioner. Då det ännu

saknas konsensus om sjukdomsorsak och forskningen kring behandlingar befinner sig i ett mycket aktivt skede, är det inte möjligt att uttala sig om längre perspektiv än några få år. Under detta tidsspänn bedöms möjligheten som liten att återfå hälsa och huvudsakligen återställd funktion.

Läkarutlåtande av Jasmine Herdell (4 juli 2019)

Ihållande trötthet och diffus smärtproblematik i kroppen kvarstår. Josefine Göransson Hörnfeldt har mestadels varit hemma pga. fysisk och mental utmattning som försämras av all ansträngning. Hon försöker att genomföra lugna promenader på maximalt 20 minuter och blir sedan sängliggande många timmar. Hon sover och vilar 12 till 16 timmar per dygn, utan att känna återhämtning. Hon har även diagnosen IBS med övervägande förstoppning. Hon blir snabbt utmattad och sömnig och har svårt att följa med i samtal. Vid läkarbesöket sjunker hon ner i stolen, blundar ibland, gäspar och har svårt att hålla sig vaken. Josefine Göransson Hörnfeldt fungerar bra en kort stund och behöver sedan hjälp att besvara frågor och interagera i allmänhet. Hennes exekutiva funktioner fungerar, men till följd av den uttalade tröttheten, som inte går att vila bort, har planering och struktur under dagen i hög grad påverkats. Josefine Göransson Hörnfeldt har en påtagligt ökad smärta över alla triggerpunkter vid ringa kompression i hela kroppen. Små aktiviteter i vardagen som att ta på sig kläder, toalettbesök och att tillreda enkel måltid leder till fullständig utmattning. Detta resulterar i en mycket begränsad tillvaro där en kort promenad på 10 minuter leder till behov av sömn i minst 10 timmar, ofta längre.

Josefine Göransson Hörnfeldt har ingen arbetsförmåga pga. sin kraftigt begränsade förmåga att vara fysiskt aktiv och sitt enorma behov av återhämtning efter minimal ansträngning. Prognosen är svår att uttala sig om på längre sikt. Under de närmaste åren bedöms prognosen vara oförändrad, dvs. ingen arbetsförmåga är att förvänta. Josefine Göransson Hörnfeldt kan

genomföra toalettbesök självständigt. Hon klarar basal hygien samt på- och avklädning om möjlighet ges till långa pauser mellan aktiviteter för återhämtning. Vissa dagar fungerar det att tillreda enkel måltid. Dessa aktiviteter genomförs mycket långsamt och med behov av mycket lång återhämtning efteråt. Josefine Göransson Hörnfeldt vistas sällan eller aldrig utomhus.

Den försäkringsmedicinska rådgivaren Gert Lindenger har den 3 september 2019 uppgett i huvudsak följande. Det medicinska underlaget i målet dokumenterar en huvuddiagnos av diffus karaktär såtillvida att ingen oomtvistad vetenskaplig kunskap föreligger. De funktionsnedsättningar och den aktivitetsbegränsning som anges är svårvärderade och bygger till stor del på symtombeskrivning. Prognos på vetenskaplig grund går inte att uttala sig om.

Förvaltningsrättens bedömning

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet.

Frågan i målet är om Josefine Göransson Hörnfeldts arbetsförmåga kan anses vara nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom under minst ett år. Bedömningen ska göras gentemot hela arbetsmarknaden, där även anpassade och skyddade arbeten ingår.

Vissa sjukdomar låter sig endast med svårighet fastställas objektivt. När det exempelvis gäller diagnosen ME/CFS, som Josefine Göransson Hörnfeldt bl.a. lider av, finns sällan några objektiva undersökningsfynd. Bedömningen av funktionsnedsättningen måste i dessa fall i huvudsak grunda sig på den försäkrades egna uppgifter. Patientens egen berättelse om symtomen tillsammans med beskrivningen av dennes hälsotillstånd i de medicinska

utlåtandena är då av särskild betydelse. Det måste göras en helhetsbedömning av samtliga omständigheter där även svårighetsgraden av sjukdomen ska beaktas. Enbart den omständigheten att det saknas objektiva undersökningsfynd kan inte tillmätas en avgörande betydelse.

Förvaltningsrätten instämmer i vad Försäkringskassan anför i det överklagade beslutet, om att de medicinska underlagen i målet beskriver en trötthet och utmattning som är mycket begränsande samt medför ett stort behov av återhämtning vid fysisk och psykisk ansträngning. Trots att de medicinska underlagen något knapphändigt relaterar Josefine Göransson Hörnfeldts angivna funktionsnedsättningar till aktivitetsbegränsningar finner förvaltningsrätten att utredningen i målet sammantaget ger stöd för att det inte är realistiskt att hon skulle kunna erbjudas ens ett anpassat arbete eller en subventionerad anställning inom åtminstone ett års tid (jfr HFD 2019 ref 48). Förvaltningsrätten bedömer därför att Josefine Göransson Hörnfeldt uppfyller förutsättningarna för att beviljas hel aktivitetsersättning.

Josefine Göransson Hörnfeldt yrkar att hon i enlighet med sin ansökan ska beviljas aktivitetsersättning under tre års tid. Det får ankomma på Försäkringskassan att som första instans ta ställning till hur lång period hon ska beviljas aktivitetsersättning. Förvaltningsrätten överlämnar därför målet till Försäkringskassan för vidare utredning i denna del.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (FR-12)

Erik Mellstrand
Rådman

Nämndemännen Marcela Arosenius, Margareta Jonze och Tesfazion
Teshamichael har också deltagit i avgörandet.

Anders Hedberg har föredragit målet.

GF Omprövning
Joel Renkel, 010-118 35 24

190458293382_2019-0040689090 1 (3)

Datum
2019-12-09

Personnummer
19961029-5504

Josefine Göransson Hörnfeldt
Reginavägen 17
131 50 Saltsjö-Duvnäs

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Avdelning 32

INKOM: 2020-01-24
MÅLNR: 1882-20
AKTBIL: 6

Omprövning av beslut om aktivitetsersättning

Beslut

Försäkringskassan ändrar inte beslutet som fattades den 11 oktober 2019.

Beskrivning av ärendet

Det tidigare beslutet

Försäkringskassan beslutade den 11 oktober 2019 att du inte får aktivitetsersättning. Anledningen var att din arbetsförmåga inte bedömdes nedsatt med minst en fjärdedel på grund av sjukdom i förhållande till alla arbeten på arbetsmarknaden, även särskilt anpassade arbeten.

Din begäran om omprövning

Du har begärt omprövning av beslutet och i din skrivelse angett skälen till detta.

Försäkringskassan har med anledning av din begäran om omprövning gått igenom ärendet på nytt och beaktat det du framfört i din skrivelse.

Motivering till beslutet

Villkor för att kunna beviljas aktivitetsersättning

För att man ska kunna få aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga krävs att arbetsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel under minst ett år av medicinska skäl. Arbetsförmågan ska vara nedsatt i förvärsarbeten på arbetsmarknaden. Med förvärsarbete menas alla arbeten på arbetsmarknaden, även anpassade arbeten som till exempel lönebidragsarbeten eller skyddat arbete.

Försäkringskassans uppdrag är att utifrån medicinska underlag och rådande lagstiftning bedöma arbetsförmågan. Det är inte behandlande läkarens bedömning av arbetsförmågan som är avgörande för om aktivitetsersättning ska beviljas utan läkarens faktiska beskrivning av diagnos, funktionsnedsättning, aktivitetsbegränsning och behandlings- eller rehabiliteringsinsatser. Bedömningarna ska så långt som det är möjligt vara grundande på objektiva fynd, tester och observationer.

Försäkringskassan får inte ta hänsyn till sociala, ekonomiska eller arbetsmarknadspolitiska förhållanden när rätten till aktivitetsersättning bedöms. Försäkringskassan får bara ta hänsyn till medicinska skäl i sin bedömning.

Försäkringskassans slutliga bedömning

Försäkringskassan kan utläsa av de medicinska underlagen att du är diagnostiserad med ME och långvarig smärta samt irritabel tarm. Din huvuddiagnos ME är svårbedömd eftersom den ger få objektiva symtom vid undersökning. Det är också svårt att dra några generella slutsatser om prognosen för personer med den diagnosen. Bedömningen måste istället grunda sig på det medicinska underlaget i det enskilda fallet.

Av de medicinska underlagen framgår att du snabbt blir utmattad och sömning samt att du har svårt att följa med i samtal. Det framgår att mindre aktiviteter leder till stor utmattning och återhämtning. Efter 10 minuters promenad behöver du sova i minst 10 timmar. Till följd av din utmattning har du även svårt med planering och struktur. Du har också påtaglig smärta över alla triggerpunkterna vid ringa kompression i hela kroppen.

Sammantaget beskriver underlagen en trötthet och utmattning som är mycket begränsande och medför ett stort behov av återhämtning vid fysisk och psykisk ansträngning. Samtidigt finner Försäkringskassan att det inte föreligger någon vetenskaplig samstämmighet runt diagnosen och dess symtom. De angivna funktionsnedsättningarna liksom aktivitetsbegränsningarna är därför svårvärderade och bygger till stor del på symtombeskrivning. Försäkringskassan finner stöd för denna bedömning i konsultation med försäkringsmedicinsk rådgivare.

Försäkringskassan finner det därför inte medicinskt styrkt att din arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel på grund av medicinska skäl i förhållande till alla arbeten på arbetsmarknaden inklusive skyddade och anpassade arbeten. Förutsättningarna för att bevilja dig aktivitetsersättning är därmed inte uppfyllda.

Du har hänvisat till två domar från Kammarrätten i Stockholm men Försäkringskassan bedömer att dessa domar inte påverkar beslutet.

Försäkringskassan har därför inte funnit anledning att ändra tidigare beslut vid omprövning.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Det här beslutet är grundat på följande bestämmelser:

- 33 kap. 5, 7 och 9-12 §§ socialförsäkringsbalken
- 113 kap. 7 § socialförsäkringsbalken.

Är du inte nöjd med beslutet?

Läs på nästa sida om vad du kan göra.

Hur man överklagar

FR-12

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 2 månader

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Oftast är sista dagen för överklagande exakt 2 månader från det datum som tiden börjar räknas.

Exempel: Du fick del av beslutet den 21 december
→ tiden går ut den 21 februari.

Om samma datum inte finns i slutmånaden går tiden i stället ut på slutmånadens sista dag.

Exempel: Du fick del av beslutet den 31 december
→ tiden går ut den 28 februari.

Är sista dagen en lördag, söndag eller helgdag, mid-sommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha

och varför du tycker att kammarrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.